

แนวปฏิบัติที่ดีในการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

การศึกษาค้นคว้าอิสระ และดุษฎีนิพนธ์

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

จากบันทึกความรู้จากกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง เทคนิคการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าอิสระ และดุษฎีนิพนธ์ สำหรับบุคลากรสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ นำมาจัดทำเป็นแนวปฏิบัติที่ดี โดยมีแนวปฏิบัติ แบ่งเป็น 2 ด้าน ประกอบด้วย การพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่พร้อมทั้งด้านความรู้ความสามารถและด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วย

- 1.1 การแสวงหาความรู้ ติดตามวิทยาการและรู้แหล่งข้อมูลในศาสตร์นั้นๆ เพื่อให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่อง/หัวข้อที่ดูแล สามารถแสดงจุดเน้นหรือความเชี่ยวชาญเฉพาะให้ประจักษ์
- 1.2 สร้างสรรค์ผลงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงานวิชาการอยู่เสมอ
- 1.3 ฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
- 1.4 มีการวางแผนการทำงานร่วมกับนักศึกษาอย่างเป็นระบบ
- 1.5 มีคุณธรรมและจริยธรรม มีความเมตตา เห็นอกเห็นใจ ให้คำชี้แนะเมื่อนักศึกษามีปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานวิจัย
- 1.6 เปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง พิจารณาอย่างไม่มีอคติหรือมีทิฐิ
- 1.7 มีความเข้าใจขอบเขตความสามารถของนักศึกษาในความดูแล เพราะแต่ละคนจะมีความสามารถ ข้อเด่น และข้อจำกัดแตกต่างกัน
- 1.8 มีความรับผิดชอบ อุทิศเวลาอย่างเหมาะสม ให้คำปรึกษา แก้ไขงาน คอยติดตามความคืบหน้าในการทำงานวิจัยของนักศึกษาจนสำเร็จ
- 1.9 สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีให้แก่ศึกษาในความดูแล

2. การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ควรครอบคลุมบทบาทที่สำคัญ 2 ประการ คือ บทบาทหน้าที่ทางวิชาการ และบทบาทหน้าที่ทั่วไป

2.1 บทบาทหน้าที่ทางวิชาการ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มีหน้าที่ให้คำปรึกษาชี้แนะทางวิชาการ
ดังนี้

1) ด้านเนื้อหาวิชา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ควรให้คำชี้แนะในประเด็นที่สำคัญ ได้แก่

- หลักการ ทฤษฎี พัฒนาการและองค์ความรู้ในศาสตร์ เรื่องที่ศึกษา
- เอกสาร งานวิจัย/วรรณกรรมสำคัญที่เกี่ยวข้อง

2) ด้านการวิจัย

- การออกแบบการวิจัย /ระเบียบวิธีวิจัย
- การดำเนินงานวิจัยอย่างมีแบบแผนตามกระบวนการวิจัย

3) ด้านการเขียนงานวิชาการ

- การเขียนให้ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา การเขียนย่อหน้า
- การให้เหตุผล ความสอดคล้องเชื่อมโยงของเนื้อหา การเรียบเรียงเนื้อความให้
สละสลวย
- การประมวล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล
- การนำเสนอตาราง ภาพ แผนภูมิ ตัวเลข

4) ด้านการอ้างอิง

- การอ้างอิงอย่างมีคุณภาพ เลือกแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้
- อ้างอิงให้ถูกแบบแผน อ้างอิงให้ถึงต้นตอ
- อ้างอิงตามความเป็นจริง อ้างอิงตามสมควร

5) ด้านการเผยแพร่ผลงานวิจัย เป็นการเพิ่มคุณค่างานวิจัยในวงกว้าง ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาฯ มี
บทบาทแนะนำเกี่ยวกับการเผยแพร่ผลงาน ได้แก่

- วิธีการ/ รูปแบบการเผยแพร่การเขียนบทความตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร และการ
นำเสนอในการประชุมทางวิชาการ รวมถึงข้อดี ข้อจำกัดของแต่ละวิธีการ/รูปแบบ
- หลักการเขียนเพื่อการเผยแพร่ผลงาน ยึดคำแนะนำสำหรับผู้เขียนตามที่แหล่งเผยแพร่
ผลงานนั้น ๆ กำหนด
- การใส่ชื่อผู้เขียน และข้อความที่ระบุว่า เป็นผลงานหรือส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์/ดุขฎี
นิพนธ์
- กรณีการศึกษาค้นคว้าอิสระ เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ. 2558 กำหนดให้

หน่วยงานจัดให้เข้าถึงและสืบค้นได้

2.2 บทบาทหน้าที่ทั่วไป อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อาจมีแนวทางในการชี้แนะแก่นักศึกษาแตกต่างกันขึ้นอยู่กับวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ หัวข้อเรื่อง และความต้องการของนักศึกษา ตลอดจนรูปแบบ (style) ในการให้คำปรึกษาของอาจารย์แต่ละคนที่มีความหลากหลาย อย่างไรก็ตาม อาจารย์ที่ปรึกษาควรพยายามรักษาความสมดุลระหว่างการให้คำแนะนำและการช่วยเหลือสนับสนุน โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือการสร้างสภาวะในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาเสมือนเป็นนักวิจัยอิสระ (independent researchers) เพื่อให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาดังนี้

1) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐาน TQF ได้แก่

- การสร้างผู้ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ และรักการเรียนรู้
- การสร้างผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในศาสตร์ของตน
- การสร้างผู้มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์
- การสร้างผู้มีความสามารถในการสื่อสารทั้งในการพูด เขียน การนำเสนอ
- การสร้างผู้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

2) การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ได้แก่

- จรรยาบรรณนักวิจัย
- จรรยาบรรณวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง
- ภาวะผู้นำ คุณธรรมและจริยธรรม

3) การพัฒนาทักษะชีวิต ได้แก่

- การวางแผนและการบริหารเวลา
- การจัดการอารมณ์และความเครียด
- การปรับตัวในการทำงานร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้อื่น
- บุคลิกภาพ มารยาท และการสมาคม

4) การพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ได้แก่

- มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความขยันหมั่นเพียร มีความพอเพียงและมีวินัย มีเจตคติที่

เหมาะสม

- มีความรอบรู้ในศาสตร์ที่ศึกษาและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง มีความสามารถในการประยุกต์

ความรู้สู่การใช้ประโยชน์

- คิดเป็น แก้ปัญหาได้ มีทักษะในการคิดเชิงระบบ มีทักษะในการตัดสินใจและ

แก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใช้ความรู้สู่การปฏิบัติได้

- มีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีความรับผิดชอบต่อองค์กร มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมทุกระดับ มีจิตอาสาและจิตสาธารณะ

- มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

- มีทักษะการสื่อสารที่ดี มีทักษะในการใช้ภาษา มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

เพื่อสืบค้นติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการอย่างรู้เท่าทัน มีความสามารถในการศึกษา วิเคราะห์ และการนำเสนอผลการศึกษา

- มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง มีความมุ่งมั่นขยันหมั่นเพียรอยู่เป็นนิจ

.....

ผู้จัดกิจกรรม: คณะทำงานจัดการความรู้

ผู้สรุปรวบรวม: รองศาสตราจารย์สุดาว เลิศวิสุทธิไพบูลย์

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช